

YAZLIKÇILARDA EBEVEYN- ÇOCUK İLİŞKİLERİNDEKİ DE- ĞİŞİMİN SOSYO-KÜLTÜREL BELİRLEYİCİLERİ: NİĞDE GÜMÜŞLER BELDESİ ÖRNEĞİ

Özet

Bu çalışmada sosyo-kültürel belirleyiciler olarak tanımladığımız, aile yapısı, sosyal ilişkiler, toplumsal yapı, mekânın nitelikleri ve kullanımı, gündelik işlerdeki değişim olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamalar çerçevesinde yazlık evlerde aile içi ebeveyn ve çocuklar açısından konuyu değerlendirdiğimizde gerek ailenin yapısında, gerek aile içi ilişkilerde, gerekse diğer değişkenlerde bir farklılaşma, yoğunlaşma olduğu gözlemlenmektedir.

Bu çalışmada hem tarihsel, kültürel değişimi hem de pandeminin yarattığı etkenler dikkate alınarak Gümüşler Beldesindeki ikincil- yazlık konutların yazlıkçılarda ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki değişimin sosyo-kültürel belirleyicileri incelenmiştir. Çalışma nitel bir çalışma olup yüz yüze görüşme uygulanmıştır. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış sorular sorulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İkincil Konut, Yazlıkçı, İlişki, Değişim, Ebeveyn-Çocuk, Sosyo-Kültürel

**SOCIO-CULTURAL DETERMINANTS
OF CHANGE IN PARENT-CHILD RE-
LATIONS AT WRITERS: EXAMPLE OF
NİĞDE SILVER TOWN**

ULUSLARARASI TÜRK
DÜNYASI ARAŞTIRMA-
LARI DERGİSİ
INTERNATIONAL
JOURNAL OF TURKISH
WORLD STUDIES
CILT 4 / SAYI 4 / EKİM
2021

**Sorumlu Yazar
Corresponding
Author**
Kübra İNAN
Yücel CAN

Niğde Ömer Halisdemir
Üniversitesi [kbri-
nann@gmail.com](mailto:kbri-nann@gmail.com)
Prof. Dr., Niğde Ömer
Halisdemir Üniversitesi
ycan@ohu.edu.tr

**Gönderim Tarihi
Received**
06.09.2021

**Kabul Tarihi
Accepted**
02.10.2021

Atf
İNAN, Kübra,
CAN, Yücel (2021).
“Yazlıkçılarda Ebeveyn-
Çocuk İlişkilerindeki
Değişimin Sosyo-
Kültürel Belirleyicileri:
Niğde Gümüşler Beldesi
Örneği”, *Uluslararası
Türk Dünyası
Araştırmaları Dergisi*,
(4/4), 1-22.

ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE

Abstract

In this study, family structure, social relations, social structure, qualities and use of space, which we define as socio-cultural determinants, are defined as the change in daily work. Within the framework of these definitions, when we evaluate the issue in terms of family parents and children in summer houses, it is observed that there is a differentiation and concentration in the structure of the family, in family relations and in other variables.

In this study, socio-cultural determinants of the change in parent-child relations in summer houses of secondary-summer houses in Gümüşler Town were examined, taking into account both the historical and cultural change and the factors created by the pandemic. The study is a qualitative study and face-to-face interviews were applied. Semi-structured questions were asked in the interviews.

Keywords: Secondary Housing, Summer House, Relationship, Change, Parent-Child, Socio-Cultural

Giriş

Pandemi öncesi ve sonrasında meydana gelen modern yaşam ile birlikte başlayan aile-ebeveyn-çocuk ilişkileri kültürel yapının etkenlerinde yaşanan akıcı değişimle devam etmektedir. Bu prosesle günümüzde diğer yapılarla meydana geliyor olabilese de modernleşme, rasyonalite, bireycilik ve ilerlemecilik aile yaşamında bir form etrafında varlığını korumaktadır. Değişim süreci mekân- aile ilişkilerinde bir takım kültürel değerleri muhafaza etmeye çalışan ilişkiler oluştursa da özellikle yazlık evler bu ilişkiler de çocuk söz konusu olduğunda değişimin hızı yeniden tanımlama veya anlamlandırılmaya muhtaç hale gelmektedir.

Çalışmada yazlık ev aile yapısı bu evlerde aileyi oluşturan esas etkileşim ağlarını kuran ebeveyn-çocuk ilişkileri açısından ele alınacaktır. Çünkü her toplumsal yapı bu yapıyı ortaya çıkaran sosyal kurumların, sosyal ilintilerin ve bunların karşılıklı ilişkilerinden ortaya çıkan sosyal değerlerin birbirlerini karşılıklı olarak etkiledikleri bir bütündür. Aile kurumunun esas göstergeleri hane halkı genişliği ve bu genişliğin kompozisyon olarak yapısal özelliklerinin otorite kullanış biçiminden karar verme sorumluluğunun paylaşılmasına, ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkilerin “nasıl” lığı veya çocukların ailedeki sosyo-eko-

nomik, kültürel değeri gibi aile içi münasebetleri en geniş anlamda kuşatan ve çerçeveleyen bir ilişki olarak tanımlanabilir.

Bu çerçevede özellikle pandemi 2019 sonrası değişimin burada daha da hızlanması üzerine bu hızlanmanın gelecekte aile yapısı ve kültür üzerinde meydana gelen değişimler sosyal yapıdaki mevcut sorun ve problematiği anlamak, açıklamak ve bu soruna uygun çözümler ortaya koymak bakımından yazlık evler daha önemli hale gelmiştir.

1. Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Çalışmanın asıl amacı, yazlık evler ve bu evlerde oluşan yazlıkçılarda ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki değişimin sosyo-kültürel belirleyicilerini tespit etmektir. Günümüzde önemi git-tikçe artan kullanım şekilleri ve çevresel ilişkileri bakımından ortaya çıkan sosyal yapıların bütün örnekleriyle birlikte etkileşimlerinin tespit edilmesi, çalışmada amaçlanmıştır.

Çalışmanın yöntemi, çalışma kapsamında Gümüşler Beldesi bölgesindeki yazlık konutların temel özellikleri, mekânsal özellikleri, kullanım şekilleri ve çocuk-ebeveyn ilişkileri ortaya konulmuştur. Bu ortaya konan yapı tüplerinden çocuk- ebeveyn ilişkileri belirleyicileri üzerinden çocuk- ebeveyn ilişkileri ile ilgili olarak birinci aşamada betimsel analiz yapılmıştır. İkinci aşamada ise, nitel bir çalışma olarak derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmıştır. Derinlemesine mülakat yöntemi kullanırken yarı yapılandırılmış soru formları oluşturularak, bu formdan hareketle 20 kişiyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Çalışmanın kapsamı ikinci konut olarak tanımlanan bağ evleri, hafta sonu evleri, yazlık evler, köy evleri içerisinde yazlık evler tercih edilmiştir. Tercih edilen yazlık evler özellikle pandemi sonrası daha çok gündeme gelmiş ve ciddi bir rakamı barındırmaktadır. Yazlık evler sosyal, kültürel ve ekonomik faktörleri içerisinde barındıran mekânsal yapılar olup bu özellikleri bakımından kendine has çocuk-ebeveyn ilişkilerini meydana getirmektedir. Bu kapsamda değerlendirmeler durumları ile ilgili tespitler yapılmıştır.

2. Mekânın Tarihsel Süreç İçerisindeki Kökeni ve Yeniden Üretimi

Lefebvre, “(toplumsal) mekân (toplumsal) bir üründür” varsayımının bir içeriği olarak, önemli bir saptamada bulunur: “Mekân üretimi ve mekânın üretimi süreci varsa, tarih de vardır (...) Üretici güçler (doğa, çalışma ve çalışmanın örgütlenmesi, teknik ve bilgiler) ve elbette üretim ilişkileri, mekân üretiminde-belirlenmesi gereken-bir role sahiptirler. Bir üretim tarzından diğerine geçiş çok büyük önem taş[ır]; çünkü bu, mekânı altüst ederek mekâna dâhil olabilen toplumsal üretim ilişkileri içindeki etkisidir. Her üretim tarzı-hipotez gereği-kendine uygun mekâna sahip olduğundan, bu geçiş sırasında yeni bir mekân üretilir.” (Lefebvre, 2014: 75’den akt. Ghulyan,2017: 4).

Mekânsal ve zamansal deneyimler toplumsal ilişkilerin yeniden üretiminde tarihsel sürece baktığımızda; ilkel toplumlardan günümüze geçişerek bazıları kökeni bağlamında tanımlanıyor olsa da her bir çağ ve dönemde yeniden üretilmiştir. İkel toplumlarda gökyüzü, güneş, tanrıların mekânı ve kutsalken iyi ve kötü güçlerden mekan arındırılarak toplumun sürekliliği sağlanıyordu. (Özdemir, 2011: 66).

Mekan hem fiziksel hem de toplumsal açıdan bireyin ortaya çıkardığı ürünlerdir. Dolayısıyla mekanlarda bireylerin tarihsel gelişimi ve değişiminin izleri vardır. Fiziksel olarak düşünülen, kurgulanan, imar edilen mekanlar onlara her çağda toplumsal değerlere uygun anlamlar yüklenerek yeniden inşa edilirler. İnşaya ilk tuğlayı koyanda daha sonra ona çeşitli anlamlar yükleyende tüm rolleriyle yeniden üretip mekânsal düzenlemeyi yaparak duygu, düşünce, tutum ve davranış anlamları üzerinden aidiyat duygusu yaratarak toplumsal bir yeniden üretime tabi tutan birey ve onun inşa ettikleridir. (Solak, 2017: 34-35).

Mekanın üretimi tarihsel köken takibiyle demografik geçişle hızlanmış kırdan kente göçle değişim yaşanmış, taşımacılık ağı, taşımacılıkta yaşanan devrim, tarım devrimi, sömürge pazarının ve ileri karakollarının geliştirilmesi, buhar gücündeki ilerlemeyle kendini varetmiştir. 21.yy modern-postmodern dünyada ise her türlü mekânsal yapılanma akli ilkelerin ekonomideki belirleyiciliği etkisi ya da tesiri altındadır. (Özdemir, 2011: 67).

Yazlık evler bir anlamda mahremiyet kavramı, kendileme/kişiselleştirme ilişkisi üzerinden aile ve çocuk ilişkilerini anlamlandırmaktadır. Birey kendinin kıldığı bir mekânı sürekli düzenlemekte, organize etmekte ve diyalektik olarak diğerleri-

nin mekanına ve çevreye göre farklılaştırmaktadır. (Kahraman, 2014: 77).

İnsan etkileşiminin sürekliliğini daha yoğun, uzun ve sıcak bir etkileşime evirerek kalıcı hale gelmesinde mekanın önemli bir belirleyiciliği vardır. Hayat neredeyse insan-mekan etkileşiminin niteliksel görünümüdür. (Kahraman, 2014: 75).

3. Kültür, Gelenek, Mekân ve Gündelik Hayat Üçge- ninde Yazlıklara Kuramsal Bir Bakış

Yazlık evleri diğer konutlardan ayıran özelliklerden en önemlisi mekân ve kütle kurgusundaki farklılaşmadır. Yazlık evler yılın belli zamanları kullanıldığı için kütle olarak daha küçük ölçekte yapılar. İçinde sürekli yaşanan bir konut tipi ile belli zamanlarda tatil amaçlı kullanılan konut tipinin ihtiyaçları da farklıdır. Yazlık evlerde insanların çalışmalarına yönelik bir mekân tasarımı tercih edilmemektedir. Sadece dinlenmek amacıyla tasarlanan iç mekânlar bulunmaktadır. Sabit kullanılan, birincil konut diye bahsettiğimiz konut tipinde yemek odası bulunurken, yazlık evlerde bu bir ihtiyaç değildir. Yemek yeme, kitap okuma, dinlenme gibi eylemleri gerçekleştirdiğimiz ortak alanlar, yazlık evlerde avlulara, bahçelere ve balkonlara dönüşmüştür. Birincil konutlar dış mekâna kapalı olarak tasarlanırken yazlık evler dış mekân ile doğrudan bağlantılıdır. Aynı zamanda dinlenme fırsatlarını kullanmak amaçlı, kentsel yaşam koşullarının dışında yer almaları yazlık evlerin en önemli özelliklerindedir (Kısa, 1998'den akt. Arıkan, 2018: 18).

Mekân, kültür, insan ilişkileri konusunda fenomenolojik, sosyolojik ve sosyo-psikolojik yaklaşımlar ve marksist yaklaşımlar mevcut olup bu çerçevede değerlendirilmektedir. Fenomenolojik açıdan mekân hayatın temel maddesi dolayısıyla bir niceliktir. Ev ve insan ilişkisi ruhun çözümleme aracı olarak kullanılmaktadır. Sosyolojik ve sosyal psikolojik açıdan insan-mekân etkileşimini kent üzerinden ele alıp bu etkileşimlerin davranış üzerindeki etkisini incelenmesi üzerinde durulmuştur. Şikago okulu ve temsilcileri bunun ilk örnekleridir. Gerek Georg Simmel ve Louis Wirth de kent sorununu kişilik, davranış ve zihniyet üzerinden ele almışlardır. Marksist yaklaşım ise kent ile insan ilişkisini sınıf bilinci açısından değerlendirilmiş, mekânı egemenlerin bir sömürü aracı olarak ele almışlardır.

Mekân, sosyal süreçlerde hem etkili hem de onlarla birlikte şekillenen bir yapı, bir temel etken olarak tartışılmıştır. (Solak, 2017: 31).

3.1. Yazlık Ev Kavramı

“Konut; bir ya da daha çok insanın, barınma gereksinimini karşıladığı, ikamet edilen yer, ev, mesken, ikametgâh şeklinde tarif edilmektedir. Konut, barınma gereksinimini karşılamasının yanı sıra sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi bir olgudur.” (Kömmürlü, 2006’dan akt. Sümersoy, 2016: 5).

Konut kavramı ihtiyaçlara göre birincil konut ve ikincil konut olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Birincil konut, insanların her mevsim yaşadığı ve ihtiyaçlarını giderdikleri mekânlardır. İkincil konut ise, insanların her mevsim kaldıkları yerler dışında, yılın belirli zamanlarında gezmek, eğlenmek, dinlenmek, çalışmak v.s. için gittikleri ve belirli zaman aralıklarında kullandıkları konutlardır. Birincil konutlarla ikincil konutlar arasındaki en önemli fark konutun kullanım süresidir.

İkinci konutlar; rekreatif amaçlarla uzun dönem için kiralanılan (1-2 ay) veya satın alınan bir başka yerde oturan kullanıcının zaman zaman içinde yaşadığı konuttur (Arkon 1989’dan akt. Cengizoglu, Özyılmaz, 2016: 222).

3.2. Yazlık Ev Tarihi ve Ortaya Çıkışı

Günümüzde “yazlık ev” diye tanımladığımız konut tipi eski dönemlerinde sayfiye olarak bilinmektedir. Sayfiyelerin gelişmesi fiziksel çekiciliklerinin dışında kişisel tercih, moda dalgaları ve idari kararlar sayesinde olmuştur. Sayfiyenin kelime anlamına bakıldığında; yazın yaşanacak yer olarak tarih kitaplarında geçmektedir. Sayfiye yaşamında ilk örneklerin endüstri döneminden sonra geliştiğini söylemek doğru değildir. Endüstri döneminden sonra ulaşım ağının gelişmesiyle toplumda sayfiye yerleşimi önem taşımaya başlamıştır. Sefa ve keyif çağrıştıran sayfiye kelimesi, yaz tatillerini de simgelemektedir. Ortaçağda yazın soyluların arazilerini korumak için göçmeleriyle başlayan bu yaz tatili anlayışı, kentlerin yaz sıcaklığında yaşanılmaz bir durumda olduğunun da göstergesidir. Yeniçağda ise, kışlık saraylardan yazlık saraylara yerleşmek kaçınılmaz bir keyif haline gelmiştir. Bu durumu aristokrasi kesimi başlatırken, belli bir

süre sonra burjuva kesim devralmıştır. Sarayları olmayan burjuva kesim tatil yapmak için otellere yerleşmeye başlamıştır. Yazlık evler ile doğrudan bağlantılı olan turizm kavramının temelli bu dönemlerde atılmıştır. 19. yüzyıl da bir televizyon dizisi olan Downtown Abbey insanları tatile ve deniz hayatına imrendirmeye başlamıştır. Türkiye'nin ise bu tatil bölgesi olarak karşılığı Adalardır (Bora ve Bora, 2014; Kısa, 1998; Özgüç, 1977'den akt. Arıkan, 2018: 7-8).

19. yüzyılda turizmin ve sayfiye yerleşimlerinin gelişmesinde iki önemli faktör etkindir. Bu etkenlerden birincisi, ulaşım olanaklarının gelişmesiyle tren ve buharlı gemilerin kullanılmasına başlamasıdır. İkincisi etken ise, sanayi devrimiyle birlikte çalışanların gelir düzeyinin artması ve boş zamanın oluşmasıdır. Sanayi devrimi sonrası iş düzeni değişmiş, "hafta sonu tatili" ve "yıllık tatil" kavramları toplumda önemli yer tutmaya başlamıştır. Bu kavramların benimsenmesiyle milyonlarca insan her yaz, kıyılara ve kırlara göç etmeye başlamıştır. Tatil yapmak, dinlenmek amacıyla yılın belli zamanlarında belirli süreler içinde gidilen yerleşimlere "sayfiye yerleşimleri" adı verilmektedir. Ancak bu sayfiye yerleşimleri tarihler boyunca değişiklik göstermiştir. O dönemde Ankaralılar tarafından İstanbul sayfiye bölgesi olarak gösterilmektedir. Ancak İstanbul'un sayfiye yerleşimleri de ulaşım ağının gelişmesine paralel olarak değişiklik göstermiştir. Örneğin, 19. yüzyılın ikinci yarısında, Boğaziçi ve Adalar sayfiye yerleşimleri olarak ün kazanırken; 20. Yüzyıl'ın sonlarında Kumburgaz, Silivri, Bayramoğlu gibi bölgeler tercih edilmeye başlamıştır. İstanbullu aileler ulaşım ağının gelişmesine paralel olarak kent dışına çıkmış ve yeni yerler keşfetmeye başlamıştır (Özgüç, 1977b; Yağan, 2018'den akt. Arıkan, 2018: 8-9).

Türkiye'de deniz kıyılarına ilgilinin görece daha az olduğu 1950 öncesinde, toplumunun yaşam tarzına ve kültürel özelliklerine bağlı olarak yayla evi/bağ evi olarak kullanılan yazlık-kışlık ikinci konut örneklerine sıklıkla rastlanmaktadır. Günümüzdeki anlamıyla Türkiye'deki ikinci konutların ilk örneklerine 1950'li yılların başında İstanbul Boğazı boyunca rastlanırken (Manisa, 2007'den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 172), Türkiye'de ilk düzenli konut yerleşimi 1950'li yıllarda İzmir-Çeşme kıyılarında görülmüş, bu konuda asıl gelişme ise 1960'lı yıllardan itibaren ol-

muştur (Sarı, 1981'den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 172). 1960'lı yıllarda kıyıların spekülatif amaçlarla kullanılabilir bir kaynak olarak görülmesi ve turizm sektörünün ülke kalkınmasının en iyi araçlarından biri olarak değerlendirilmeye başlaması, kıyı turizmüne öncelik verilmesine ve beraberinde kıyılarda ikinci konut inşaatlarının artmasına yol açmıştır (Emekli, 2014; Zoğal ve Emekli, 2018'den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 172). 1980'li yıllarla birlikte uygulamaya konulan planlama çalışmaları ve ekonomi politikaları sonucunda Türkiye'nin kıyıları ekolojik ve ekonomik anlamda bir tehdit ve atıl kapasite oluşturacak seviyelerde ikinci konutlarla dolmuştur (Manisa, 2007'den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 172). Kırsal alanlardan kentlere doğru yaşanan yoğun göç sonucu ortaya çıkan plansız kentleşmenin getirdiği problemler ve gündelik yaşamın tekdüzeliğinden doğaya kaçma isteği büyükşehirlerin yakınındaki kıyılarda ve kırsal alanlarda ikinci konutlara olan ilgiyi yükseltmiştir. Aynı şekilde hem kış aylarında hem de yaz aylarında kullanılabilen dağ evi niteliğindeki ikinci konutların sayısında da bu dönemde artış yaşanmıştır (Emekli, 2014; Okuyucu ve Somuncu, 2017'den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 172). Ulaşımın gelişmesi ve otomobil sahipliğinin artması bu artışı destekleyerek, ikinci konutların farklı mekânlarda yayılımını kolaylaştırıcı bir rol üstlenmiştir. Türkiye'de toplam ikinci konut sayıları ile ilgili güncel resmi istatistiklerde eksiklikler olmakla birlikte, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün (2013'den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 172) verilerine göre, Türkiye'de toplam 559.934 yazlık/mevsimlik konut bulunmaktadır. Ancak güncel sayının çok daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.

3.3.Yazlık Evin Kullanımı ve İşlevleri

Ulusal literatürde ikinci konutlar genellikle konumlarına ya da fonksiyonlarına göre; “yazlık ev, bağ evi, dağ evi, yayla evi, köy evi vb.” şekillerde adlandırılmaktadır. (Zoğal, Emekli, 2020: 171).

İkinci konut sahipliğinde ve kullanımında temel motivasyon rekreasyon olmakla birlikte, anlamları ve fonksiyonları destinasyona, kültüre ve kullanım amacına göre değişiklik gösterebilmektedir. Sanayi devrimi sonrası tatil yapma alışkanlığının yaygınlaşması, daha az harcama ile uzun süreli tatil yapabilme

isteği ikinci konut sahipliğindeki en temel motivasyonlardan biri olmuştur. Bazı durumlarda ise ikinci konut sahipliği kültür ve aile bağları ile yakından ilgilidir. Örneğin, İskandinav ülkelerinde gelenek hâline gelmiş olan ikinci konutlar insanların yaşam tarzlarının bir parçasıdır (Hall, 2014'den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 172). Kültür-ikinci konut ilişkisine bir başka örnek Türkiye'de özellikle yaz ve ilkbahar aylarında kullanılan yaylalardaki ve dağlardaki ikinci konutlar gösterilebilir.

Yazlık evlere genel olarak bakıldığında sanayileşme-kentleşme getirisi olarak kabul edilmektedir. Üst çerçeveden bakıldığında ise, toplumun refah seviyesinin artmasıyla, sosyo-kültürel faaliyetlerle de doğrudan bağlantılıdır. Sağladığı ekonomik kazanç sayesinde turizm ile doğrudan bağlantılıdır. Bu durumda yazlık evler, kırsal ve kültürel turizm alanında dağılışı göstermektedir (Emekli, 2014; Manisa, 2007'den akt. Arıkan, 018:11).

3.4. Gümüşlerde Yazlık Evler, Mimari Özellikleri ve Niteliksel İşlevleri

Gümüşler' de yazlık evler yaklaşık 2000'li yılların başında bahçe aralarına yapılmaya başlanmıştır. İlk yapılan yazlık evler altı ambar, üzeri konut olarak yapılmış, genelde yazlık evler klasik mimari yapısı (kişilerin zevklerine göre), betonleme (kargars) ve yığma binalar şeklinde yapılmış son yıllarda ise daha çok dubleks yazlık binalar yapılmaya başlanmıştır. İlk yıllarda bahçe aralarında sayfiye evler niteliğinde yapılan yazlık evler, genelde imarlı arsalar üzerine yapılan yazlık ve kışlık kullanılan binalar olmuştur. Bunun yanında ilk yıllarda yazlık evler kültürel özellikleri olan Osmanlı taş yapıları ile bezenirken günümüzdeki evler klasik mimari ile yapılmaktadır. Ayrıca bunun yanında tek katlı ve küçük konutlar yapılmaya başlanmıştır. Günümüzdeki evler 120 -150 metrekare arasında yapılmaktadır.

Yazlık evlerin yapıldığı ilk yıllarda, yazlık eve sahip olanlar siyaset ve bürokratlar iken şimdilerde esnaf ve memurlardır.

3.4.1. Pandemi Öncesi ve Sonrası Yazlık Evler

Bu süreçte, özellikle il bazında vaka sayılarının açıklandığı 2 Nisan 2020 tarihinden giriş-çıkış yasağı kararının alındığı 4 Nisan 2020 tarihine kadar olan iki günlük süreçte İstanbul, İzmir

ve Ankara başta olmak üzere, şehir merkezlerinden sayfiye alanlarındaki ikinci konutlara (büyük oranda yazlıklara) yoğun bir hareketlilik yaşanmıştır. İş yaşamındaki belirsizlik ve birçok işyerinin faaliyetlerini durdurması, ayrıca okullarda eğitim-öğretime ara verilmesi bu hareketliliği hızlandırmıştır. İkinci konutlara yönelik bu hareketlilik basında da sıklıkla yer almış, kimi zamansa yerel yöneticilerin “gelmeyin” çağrısı ile sonuçlanmıştır (İHA, 2020’den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 173).

Salgının ortaya çıktığı ilk dönemde bir kaçış mekânı olarak görülen ikinci konutlar, Türkiye’de kısıtlamaların kısmen hafifletilmesi ve normalleşme sürecinin başlaması ile birlikte yeni bir taleple karşılaşarak turizmin yeniden canlanmasında kendiliğinden yeni bir görev üstlenmiştir. Salgının henüz tamamen bitmemiş olması ve virüsün yayılımının yeniden hızlanması riski sebebiyle, büyükşehirlere ve kent merkezlerine oranla insan temasının daha az olduğu başta kıyılar olmak üzere, dağlık alanlara, kırsal alanlara, yaylalara olan ilgi artmıştır. Bu süreçte ikinci konut örneği olarak “sıfır temas” konseptli, bahçeli ve müstakil villalar, doğa ile içe içe konseptli ahşap bungalov evler, aynı zamanda Hall ve Müller’in (2004’den akt. Zoğal, Emekli, 2020: 174).hareketli ikinci konutlar olarak sınıflandırdığı tekne, yatlar ve karavanlar salgın nedeniyle izole tatil yapmak isteyenlerin yoğun ilgisiyle karşılaşmıştır.

4. Yazlık Evlerde Ebeveyn-Çocuk İlişkilerinin Niteliksel Değişimi ve Dönüşümü

Kültür, toplumsal yapının en önemli parçası ve belirleyicisidir. Bu pekiştirmeyi sağlayan gelenek belki de bir faktör olarak evlilik, aile ve çocuk olguları üzerinden biçimlenmektedir. Bu üçlü yapı gündelik hayatı dönüştürmekte sosyo- kültürel hayatın gelişimini niteliksel olarak dönüştürmektedir. Aile bir sosyo- kültürel olgu olarak hem mekanın hem de ebeveyn- çocuk ilişkilerinin niteliksel dönüşümü üzerinde tesiri olan kurumları işaret etmektedir. Kültürün destekleyip pekiştirdiği ebeveyn-çocuk ilişkileri yazlık evlerde anlık etkiye açık ve değişken bir hal alarak var olandan farklı bir niteliğe dönüşebilmektedir. Bu dönüşümler, gündelik yaşamın kendi özellikleri dahilinde ortaya çıkmaktadır (Burç, 2018: 140).

Yazlık evlerde genelde sosyo-ekonomik durumu normal ve üstü olan aileler ikamet ettiğinden ebeveyn- çocuk ilişkilerinde geleneksel kasaba ailesinden farklı olarak erkek ve kız çocuklarını eşit oranda isteme ve cinsiyetçi bir bakış açısından uzak çocuklara eşit değer verildiği gözlemlenmektedir. Özellikle aile-içi ilişkilerde geleneksel yargıların azaldığı, değer vermenin bu noktada eşit bir hal aldığı bilinmektedir (Taylan, 2009: 133).

Yazlık evlerde aile yapısına bakıldığında yaşanan süreç içerisinde farklı biçimler ortaya koyduğu görülmektedir. üye sayıları, ilişki yoğunluğu bakımından aile tipleri toplumda kendine özgü yaşam buldukları bilinmektedir. Yazlık mekanlar aile ve çocuk ilişkisinde ciddi değişimler ortaya çıkarmaktadır. Bu gelişmelere bakıldığında evlilik tercihleri ve çocuk sayıları bakımından, kültürel gecikmenin boyutu, çevresel koşulların aileyi etkileme biçimi ev içi rollerde değişim yaratmıştır. Toplumsal cinsiyet olgusu biraz daha belirgin olarak kendini var etmektedir (Macit, 2020:152).

5. Bulgular ve Yorum

5.1. Demografik Veriler

Demografik verilerde katılımcı çiftlerin yaşı, gelirleri, meslekleri ve hangi şehirden geldikleri ile ilgili sorular sorulmuş olup çalışmamıza katılımcı çiftlerden 20 kişiden 11' i emeklidir. Emekli olanların çoğu erkektir, kadınlar ise ev hanımıdır. Bir erkek katılımcı belediyede çalışmakta, bir diğer erkek katılımcı marangoz, biri de mermerci, biri de eczacıdır. Diğer katılımcılar ise bir kamu kurumu v.b. emekli olup yaşamlarının geriye kalan süresini büyük oranda burada geçirmek amaçlı yazlık ev aldıkları tespit edilmiştir. Esnaf ya da zanaatkar olarak tespit ettiğimiz katılımcılar ise uzun yıllar mesleklerine hizmet etmiş ve etmekte olup belirli bir düzeyin üzerinde geliri olan kişilerdir.

Katılımcı 20 çiftten karı-koca olarak yaşlarını sorduğumuzda hepsinde kadınların yaşı erkeklerden daha düşük olup, erkeklerin yaşı, 36-75 arasındadır. Kadınların ise 34-67 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Demografik verilerde bulunan 20 ailenin 3'ünün yazlık evlerini baba-anneden miras kaldığını ancak kendi imkânlarıyla evleri restore ettikleri ya da arsaları üzerine evleri kendileri

yapmıştır. Katılımcı çiftlerden 11 ‘i emekli ikramiyesiyle arsa alıp üzerine yazlık ev yapığı, 6’sı ise kendi imkânlarıyla, düzenli kazançları ve biriktirdikleri geliriyle yazlık ev imkânına sahip oldukları görülmüştür.

Hangi Şehirden Geldikleri sorulduğunda; 20 katılımcı çiftin 12’si Niğde İlinden(merkez ve bağlı ilçe ve beldelerden) , 3’ü Adana ilinden, 5 ailede Mersin ilinden gelerek Gümüşler Kasabasında yazlık ev imkânına sahiptirler.

5.2. İnsanların Yazlık Ev Almaya İhtiyaç Duyduğu Sebepler

Katılımcıların Gümüşler kasabasından yazlık ev almaya ihtiyaç duyulan sebepler sorulduğunda, ihtiyaç duyduğu sebepler ikamet ettikleri illere göre farklılık göstermektedir. Fakat tüm ailelerin beldede yazlık ev almaya götüren temel sebep, beldenin yeşillik, su sıkıntısı olmayan verimli topraklara (kolay meyve ve sebze üretimi yapılır), serin ve temiz havanın olması, beldeye ulaşımın kolay olması, arsa fiyatlarındaki ekonomiklik, konut yapmada kaynaklara kolay ulaşılması ve imar işlerinin v.s. çözülebilir olması gibi gerekçeleri sayabiliriz. Bu genel bilgiler ışığında konuyu özelleştirdiğimizde Mersin, Adana, Niğde İl merkezinden Gümüşler Kasabasına bu gerekçelerle mevsimlik yerleşmişlerdir. Özel sebep olarak ise, Mersin ve Adana ilinden gelen katılımcılar, yaşadıkları yerin çok sıcak olmasından ve akraba, akran tavsiyesi ya da Niğde ilinin memleketleri olmasından kaynaklı Niğde’ de Gümüşler Kasabasını tercih etmişlerdir. Katılımcı 5 aile ise en çok pandemiyle birlikte Gümüşler Beldesini tercih ettiklerini söylemiştir.

5.3. Katılımcıların Yazlık Evlerinin Ne Zamandan Beri Olduğu Sorulduğunda

Yazlık ev temini ile ilgili olarak yazlıkçıların farkındalığını yaratan en önemli olgu 2019 covid olgusudur. Yazlıkçıların en az dörtte biri arsa ve konut teminini sağlayan faktör korona virüsün yarattığı bulaş olgusunu ortaya çıkardığı riski en aza indirmek gayesi olmuştur. Genel çoğunluk ise bu olgunun ötesinde birinci konutlara ilaveten hem bir ekonomik değer oluşturmak(yatırım yapmak gibi) hem de tatillerini geçirecekleri bit

anlayışın tezahürü olarak uzun yıllara dayanan bir süreden beri yazlık ev sahibi oldukları görülmektedir.

Katılımcı çiftlerden 5 aile 11 Mart 2020 pandemisinin başlamasıyla birlikte yazlık ev almışlardır. 15'inin ise 15 ile 30 yıl arasında yazlıkçılara sahip olduklarını bildirmişlerdir.

2021 yılı içerisinde genelde mayıs ayı sonu, haziran ayı başıyla ekim ayı arasında yazlık konutlar kullanmasına rağmen katılımcılardan bir aile yazlıklarına pandemiden dolayı 1 ay erken gelmişlerdir.

5.4. Yazlık Evlerde Aile İlişkilerinde Bir Değişikliğin Varlığı Sorulduğunda

Yazlık evlerde özellikle aile ilişkilerinde önemli değişiklikler meydana geldiği gözlemlenmektedir. Yapılan araştırma yüz yüze görüşmelerimizde anne ve baba otoritesi ve otoriteye ait ilişkilerde bir değişiklik söz konusudur. Otoritenin daha az olduğu, etkinliğini azaldığı sosyal kontrolün zayıfladığı, çocuk ilişkilerinde ise bir rahatlık, serbestlik, özgüven ve bir keyfiyet söz konusu olmaktadır. 20 katılımcıdan Niğde ilinden gelenlerin değişikliğin daha az olduğunu bildirirken, bir aile burada ailenin iç içe ve kalabalık olduğunu, diğer iki aile ise daha sakin geçirdiklerini ve güvende hissettiklerini bildirmiştir. Üç ailede sosyal ilişkilerinin daha iyi, daha yakın, samimi, rahat ve doğal ilişkilerin olduğunu dile getirmiştir.

Bir aile: *“Çocuklar dairenin içinde sıkılıyor, burada ise açık hava, daha güzel, eğlenebiliyorlar.”* demiştir.

Bir diğer aile ise: *“Burada her şey daha güzel oldu. Çocuklar istedikleri gibi bahçeye çıkıyor, köpek ve tavuklarla ilgileniyorlar”* demiştir.

Diğer aile ise: *“Bizim için çok iyi de çocuklar biraz kaldıktan sonra sıkılıyorlar. İnternet yok burada, telefon, tabletle oynayamıyorlar. Bide sosyal aktiviteleri merkezde daha çok, spora havuza falan gidiyorlar, burada arkadaşları yok.”* demiştir.

5.5. Yazlıkçıların Gündelik Faaliyetlerindeki Değişimler Sorulduğunda

Bir aile: *“1 yıl terkedilmiş evin ne ev işi ne de bahçe işi bitiyor. Bir yaz boyu uğraşıyoruz.”* demiştir.

5.6. Yazlıkçıların Sosyal Etkinliklerindeki Değişmeler Sorulduğunda

Katılımcı çiftlerin çoğu, yazlık konutlarda bahçeyle ilgilendiklerini, aile içi sohbetlerin, diyalogların arttığını, aile bireyleri ile yürüyüş yapıldığını söylemiştir. 3 katılımcı çift ise, bahçede konuk ağırladığını, birinci konuttaki arkadaşlıklarını da burada devam ettirdiklerini hatta komşuluk ilişkilerinin buraya daha çok yansıdığını belirterek konuklarla hep birlikte vakit geçirdiklerini dile getirmiştir.

Bir katılımcı çift şöyle söylemiştir: *“Kalabalık aileyle geceleri oturuyoruz, geziyoruz, kart oyunu oynuyoruz.”*

Bir katılımcı ise birinci konuttaki geçirdiği faaliyetleri önemser gözükerek oradaki faaliyetlerini: *“Sivil toplum örgütlerinden, partide yazlık konuta gelince uzak kaldım.”* görüşüyle farklı bir yaklaşım ortaya koymuştur.

Diğer bir katılımcı: *“Haftada iki kez merkeze gidiyoruz, öğretmen grubu etkinliklerine katılıyoruz, pandemiden dolayı insanlarla çok sıkı değiliz, selamlaşıyoruz sadece”* şeklinde ifade etmiştir.

5.7. Yazlıkçıların Bağ Komşularını Tanıyıp Tanımaları ya da Komşuluk İlişkileri Sorulduğunda

Genel olarak, aynı ilden, aynı merkez ya da beldeden gelenlerin birbirlerini etkileyerek yaz ev sahip oldukları hatta birincil konuttaki yakın ilişkileri yazlık konutlara da taşıdıkları ilişkilerin temel belirleyici oldukları gözlemlenmektedir. Ayrıca Adana ve Mersin illerinden gelenlerin akraba, arkadaş v.s. ilişkilerinin olduğu ve bir şekliyle daha önceden anne, baba ya da bir akrabalık bağının tezahürü olarak Gümüşler Beldesini tercih ettiği belirtilmektedir. Birinci konutta komşuluk ilişkileri sınırlı hatta bu imkândan yoksun olan katılımcıların yazlık konutlarında bu ilişkilere önem verdikleri, komşularıyla yardımlaşma ve dayanışma ilişkilerine özen gösterdikleri görülmektedir. Bu ilişkilere temel gerekçe sorulduğunda ise yazlık evin amacına uygun rahat, huzurlu, zevkli bir yaşam sürmek ancak iyi komşuluk ilişkileriyle mümkündür etiketiyle orayı tanımlamışlardır. Bütün bunlar dikkate alındığında katılımcı çiftlere yazlık evlerindeki bahçe komşularıyla ilişkileri sorulduğunda 20 katılımcı da bahçe

komşularını tanıdıklarını ve aralarındaki ilişkinin çok iyi olduğunu belirtmiştir.

Bir katılımcı şöyle söylemiştir: *“Komşuluk ilişkileri iyi, tabaklar dolu verildiğinde boş gelmiyor, kentte böyle değil, komşulardan herhangi bir şeye ihtiyacımız olduğunda isteyemiyoruz.”*

Katılımcılar, kırdaki komşu ilişkilerinin daha çok samimi, şehirde ise resmi olduğunu söylemişlerdir.

5.8. Çocukların Ebeveynlerine Karşı Bir Tavrı, Davranış Değişikliğinin Olup Olmaması, Oluyorsa Ne Gibi Değişimler Gözlemlendiği Sorulduğunda

Çocukların ebeveynlerine karşı davranışlarında yazlık evlerde olumlu yönde bir değişikliğin olduğu ve arttığı belirtilmektedir. Çocukların daha saygılı, ölçülü, rahat, ebeveynlerle iş birliği yapmaya, birlikte zaman geçirmeye yatkın oldukları gözlemlenmektedir.

Katılımcı çiftlerden 11'i çocuklarının ya da torunlarının yazlık ev ortamını sevdiklerini, rahat ve özgür davrandıklarını, sakin, mutlu, enerjilerini atabildiklerini dile getirmişlerdir. Bu çiftler çocuklarının ya da torunlarının şehirde daha yaramaz, agresif olduklarını söylemiştir. Bir katılımcı, torunlarının bahçe evinde daha hareketli olduğunu dile getirmiştir. Diğer katılımcılar ise çocuklarının ya da torunlarının yazlık ev ortamında sıkıldığını söylemiştir.

Katılımcılardan bir çift: *“Çocuklar daha rahat ve TV-tabletten uzaklar, bağımsız oynuyorlar, anne-babaya sarmıyorlar.”* demiştir.

Diğer bir katılımcı çift ise: *“Çocuklar daha sakin, mutlu, enerjilerini atabiliyorlar, rahatça oynuyorlar bu nedenle ilişkiler daha iyi. Daha geç yatıp erken kalkıyorlar.”* şeklinde ifade etmiştir.

Bir başka katılımcı ise genel yargının dışında çocuklarıyla özel bir durum arz etmekte : *“Küçük kız sıkılıyor çünkü burada arkadaş yok, oğlan daha çok sorumluluk sahibi oldu, köpeklere bakıyor.”* bilgisi üzerinden bir değerlendirme yapmıştır.

5.9. Çocukların Gündelik Aktiviteleri ve Arkadaş Grupları Sorulduğunda

Katılımcı çiftlerin çocukları ya da torunları yazlık konuta gelince, çocukların bahçe işleriyle ilgilendiğini ya da yardım ettiklerini, oyun oynadıklarını söylemiştir. Bunun yanında kelime, zekâ oyunları, yürüyüş yapmak, ders çalışmak, bisiklet sürmek, ip atlama gibi etkinliklerin yapıldığı söylenmiştir. Gümüşler beldesinin merkeze yakın olma nedeniyle şehre gidip geldiklerini bildirmişlerdir.

Niğde ili dışından gelen katılımcılardan 3'ü torunlarının deniz, arkadaş ve internet olmadığı için sıkıldığını söylemişlerdir.

5.10. Yazlıkçıların Bağ-Bahçe İşlerinden Anlayıp Anlamamaları ve İşlerini Kendilerinin Yapıp Yapmadığı Sorulduğunda

20 katılımcıdan Adana ve Mersin illerinden gelerek yazlık konut sahibi olanlar ile Niğde Merkez ilçe ve beldelerden gelenlerin bağ-bahçe işleriyle ilgili faaliyetleri ve bir farklılaşma söz konusudur. Niğde merkez ve beldelerden gelenlerin bağ ve bahçe işlerini çoğunlukla kendileri yaptıkları ancak ilaçlama, budama gibi çok özel işlerde yardım aldıkları, Adana ve Mersin ilinden gelenler ise, işleri büyük çoğunlukta bir bakıcı, yardımcı aracılığıyla yürüttükleri belirtilmiştir. Ancak yazın yazlık evde oturanlar gündelik sulama, çapalama, temizlik gibi işleri ikamet ettikleri sürece kendileri yapmakta olup esas bağ-bahçe işlerini aylık ücretini ödeyerek kiraladıkları bakıcılar üzerinden sürdürmektedirler.

5.11. Yazlık Evlerde Yazlıkçıların Yeme-İçme Alışkanlıklarında Değişim Sorulduğunda

Yazlık evlerde yeme-içme alışkanlıklarına bakıldığında ortaya ciddi farklılaşmanın ve değişimin çıktığını görüyoruz. Öncelikle belirtmek gerekir ki yazlık yiyecekler ağırlıklı sebze, meyve, bahçede üretilen doğal ürünler olarak tedarik edilmekte ve kullanılmakta olup buna mukabil bu evler birer piknik alanı ve yiyeceklerde pikniklik malzeme olarak tedarik edilip tüketilmektedir.

Katılımcı çiftlerde 17'si bahçe evinde daha iştahlı olup çok yiyip içtiklerini ve mangal yiyeceklerinin daha çok tüketil-

diğini dile getirmiştir. 3 katılımcı ise ekmeklerini, yufkalarını kendilerinin yaptığını söylemiştir.

Bir katılımcı çift: “Bahçede ateş çok yanıyor, mangal yapıyoruz sürekli hatta gelen misafirlerde mangallık yiyecekler alıp geliyorlar.” demiştir.

Katılımcı çiftlerden üç çift ise şöyle söylemiştir: “Kendi yiyeceğimiz sebzeleri kendimiz yetiştiriyoruz, doğal besleniyoruz.”

Diğer 3 katılımcı ise kent ve kırdaki herhangi bir değişiklik olmadığını dile getirmiştir.

5.12. Yazlık Evlerde Yazlıkçıları Giyim-Kuşam Tarzındaki Farklılıklar Sorulduğunda

Yazlık evlerde ikamet eden yazlıkçılar giyim-kuşam tarzında dinlenme, eğlenme, tatil anlayışı üzerinden bir giyim-kuşam tarzı seçtikleri belirgin olarak tespit edilmiştir. Hatta giyilen elbiselerin gündelik temizliği dikkate alınmadığı görülmüştür. Bahçe ve bağ işleri yapılırken sürekli aynı elbise, aynı giyim-kuşam kullanılmaktadır. Yırtık, sökük, sarkmış, esnemiş gibi şehirde dikkate alınabilecek küçük aksaklıkları hiç dikkate alınmadan giyim kuşamda kullanıldığı görülmüştür.

18 katılımcı çift yazlık eve gelince daha rahat ve gündelik giyecekler, en çokta şalvar giydiklerini belirtmiştir. Diğer 2 çift ise “kentte de rahattık şehirde de rahattık” şeklinde ifade etmiştir.

5.13. Kışlık Ev İle Yazlık Ev Arasındaki En Önemli Farklar Sorulduğunda (Karı-Koca, Çocuk, Komşuluk İlişkilerinde)

Katılımcı çiftlerden 20’si de yazlık ev ortamının kente göre daha iyi, havasının güzel, güvenilir ortamı, doğayla iç içe, komşuluk ilişkilerinin daha güzel, özgür, sakin olduğunu söylemiştir. Katılımcılar kentin sıkıcı, stresli, komşuluk ilişkilerinin resmi olduğunu dile getirmiştir.

Bir katılımcı: “Bahçede temizliğe önem verilmiyor, daha rahat. Kentte ise stresli oluyoruz, iş bitmiyor” demiştir.

Diğer bir katılımcı ise: “Bahçe evi, daha rahat, güvenilir, serbest, temiz hava. Burada kimseyi rahatsız etme korkusu olmadığı için daha rahat gürlütu yapabiliyoruz.” demiştir.

Başka bir katılımcı çift: “Yazlık daha güzel, her şeyi beraber yapıyoruz (iş, oturma, aktivite), oturmalar dışarda(balkon ya da bahçe) oluyor.” şeklinde ifade etmiştir.

5.14. Yatış ve Kalkış Saatlerinde Değişim Sorulduğunda

Yazlık evlerde yatış- kalkış saatleri konusunda sağlık sorunu gibi özel sebepleri olanlarda bir değişiklik görülmediği gibi ekseriyetle çoğunluk katılımcılarda bir tatil, dinlenme anlayışı çerçevesinde yatış- kalkış zamanının düzenliliğinden uzak bir anlayışla kullandıkları bilinmektedir.

20 katılımcıdan 11’i kente göre bahçe evinde geç yatıp daha erken kalktıklarını söylemiştir. Uykusunun rahat ve güzel olduğunu dile getirmişlerdir. Sabah erken kalkıp bahçe işleriyle ilgilendiklerini dile getirmişlerdir. Erken kalkmalarındaki en büyük etken ise temiz havanın varlığıdır.

Özellikle yaşlı kesimdeki çiftlerin ilaç ve ibadet saatleri değişmediği ve ona bağlı olduğu için kentte de kırdada aynı yatış-kalkış saatlerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Bir çift ise “çocuklarının okulu olmadığı için geç yatıp geç kalkıyoruz” cevabını vermiştir.

5.15. Yazlık Evde Zevk Alma ya da Serbest Zaman Geçirme Etkinlikleri ve Hobilerinin Olup Olmadığı Sorulduğunda

Yazlık evlerde serbest zamanlarını değerlendiren etkinlik olarak bağ-bahçe işleri, yazlık evlerin ortaya çıkardığı gündelik etkinlikler, yürüyüş, gezme, oyun oynama, varsa evde beslenen hayvanların bakımı şeklinde gerçekleşmektedir.

Katılımcı çiftlerin 14’ünde, bahçe evinde köpek, kedi, kuş gibi hayvanları bulunmaktadır. Bu nedenle en büyük hobi ve etkinlikleri hayvan beslemek ve dahi onlarla ilgilenmektir. Bunun yanında 18 katılımcı çift bahçe işleriyle, toprakla, ağaçlarla, çiçek ve sebzelerle ilgilenmek büyük zevk vermektedir, en büyük hobileri olmaktadır.

Bunun yanında çay, kahve içme, yürüyüş yapma, kitap okuma, komşu gezmesi, havuz varsa havuza girme, salıncak, komşu gezmesi, sohbet etme, bulmaca çözmek, şehirde gezmek etkinlikleri bütün katılımcılar tarafından bolca dile getirilmiştir.

5.16. Kadınlara: Ev İşlerinde Eşiniz Yardım Ediyor Mu? Diye Sorulduğunda

Yazlık evler açısından belki de aile ilişkileri (karı-koca yardımlaşması) bağlamında değerlendirildiğinde değişimin en çok pozitif, özellikle de erkeğin kadına yardımı açısından pozitifliğin, yardımlaşmanın, dayanışmanın arttığı mekânlar olmuştur. Yukarıda belirttiğimiz karı-koca ve çocuk arasında diyalogların artması ilişkilerin, sohbetin, birlikte vakit geçirmenin, paylaşmanın tezahür ettiği gündelik pratiklerin ev işlerinde yardıma dönük faaliyetleri de artırdığı önemsendiği gözükmektedir. Adeta karı-koca ve çocuk ilişkilerinin yeniden üretildiği, sosyalleştiği bir etkileşim halini aldığı kaçınılmaz gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

15 katılımcı çiftlerden kadınlar, eşlerinin bahçeye gelince kendilerine daha çok yardım ettiğini belirtmiştir. Ama genellikle bahçe işlerinde ya da ağır işlerde yardımcı olduklarını dile getirmiştir. Genellikle eşlerinin yanında çocuklarının da ev ve bahçe işlerinde yardımcı olduklarını belirtmişlerdir.

Bir katılımcı: *“Çocuklar buraya gelince daha çok sorumluluk sahibi oldular, hayvanlarla ilgilenip bize yardım ediyorlar.”* demiştir.

Diğer 5 katılımcı ise, eşlerinin kentte de bahçede de yardım etmediğini dile getirmiştir.

Sonuç

Yazlık ev ailesi işlevleri, ilişkileri açısından bakıldığında geleneksel ve modern aile ilişkilerinin iç içe girdiği statü ve rollerin bu noktada karmaşıklaştığı, özellikle çekirdek aile yapısı üzerinden var olduğu bilinmektedir. Günümüzde sosyo-ekonomik nedenlere bağlı olarak çocuk-ebeveyn ilişkilerinde değişimlerin olduğu görülmektedir. Kız, erkek çocuklarının aynı değerdede olduğu, aile içi ilişkilerde otorite ve karar verme yetkisi açısından kadın ve erkeğin birbirine yakın olduğu gözlenmiştir. Ev içinde karar almada kadının rolü artmış ve serbestleşmiştir. Erkek ve kadının (karı-koca) paylaşım ve değerlerinin yoğunlaştığı ve pozitif yönde bir değişime tabi tutulduğu görülmektedir.

Katılımcıların Gümüşler Kasabasından yazlık ev almaya ihtiyaç duyulan sebepler sorulduğunda, ihtiyaç duyduğu sebep-

ler ikamet ettikleri illere göre farklılık göstermektedir. Fakat tüm ailelerin beldede yazlık ev almaya götüren temel sebep, beldenin yeşillik, su sıkıntısı olmayan verimli topraklara (kolay meyve ve sebze üretimi yapılı), serin ve temiz havanın olması, beldeye ulaşımın kolay olması, arsa fiyatlarındaki ekonomiklik, konut yapmada kaynaklara kolay ulaşılması ve imar işlerinin v.s. çözülebilir olması gibi gerekçeleri sayabiliriz.

Yazlık evlerde özellikle aile ilişkilerinde önemli değişiklikler meydana geldiği gözlemlenmektedir. Yapılan araştırma yüz yüze görüşmelerimizde anne ve baba otoritesi ve otoriteye ait ilişkilerde bir değişiklik söz konusudur. Otoritenin daha az olduğu, etkinliğinin azaldığı, sosyal kontrolün zayıfladığı, çocuk ilişkilerinde ise bir rahatlık, serbestlik, özgüven ve bir keyfiyet söz konusu olmaktadır.

Katılımcı çiftler genellikle, yazlık konutlarda bahçeyle ilgilediklerini, aile içi sohbetlerin, diyalogların arttığını, aile bireyleri ile yürüyüş yapıldığını söylemiştir. Bunun yanında katılımcı çiftler, bahçede konuk ağırladığını, birinci konuttaki arkadaşlıklarını da burada devam ettirdiklerini hatta komşuluk ilişkilerinin buraya daha çok yansıdığını belirterek konuklarla hep birlikte vakit geçirdiklerini dile getirmiştir.

Genel olarak, aynı ilden, aynı merkez ya da beldenen gelenlerin birbirlerini etkileyerek yaz eve sahip oldukları hatta birincil konuttaki yakın ilişkileri yazlık konutlara da taşıdıkları ilişkilerin temel belirleyici oldukları gözlemlenmektedir. Ayrıca Adana ve Mersin illerinden gelenlerin akraba, arkadaş v.s. ilişkilerinin olduğu ve bir şekliyle daha önceden anne, baba ya da bir akrabalık bağının tezahürü olarak Gümüşler Beldesini tercih ettiği belirtilmektedir. Birinci konutta komşuluk ilişkileri sınırlı hatta bu imkândan yoksun olan katılımcıların yazlık konutlarında bu ilişkilere önem verdikleri, komşularıyla yardımlaşma ve dayanışma ilişkilerine özen gösterdikleri görülmektedir. Bu ilişkilere temel gerekçe sorulduğunda ise yazlık evin amacına uygun rahat, huzurlu, zevkli bir yaşam sürmek ancak iyi komşuluk ilişkileriyle mümkündür etiketiyle orayı tanımlamışlardır.

Çalışmada çocukların ebeveynlerine karşı davranışlarında yazlık evlerde olumlu yönde bir değişikliğin olduğu ve arttığı tespit edilmiştir. Çocukların daha saygılı, ölçülü, rahat, ebeveynlerle iş birliği yapmaya, birlikte zaman geçirmeye yatkın olduk-

ları gözlemlenmektedir. Fakat Adana ve Mersin illerinden gelen ailelerin çocuklarında aktivite ve arkadaş grupları açısından bir daralma ve sınırlanma olduğu yönünde durum ortaya çıktığı belirtilmiş olup temel faaliyet daralmasını ise yazlık algısının çocuklarda internet ve denizle eş değer tanımlanması ve belde- nin bu imkânlardan yoksun olması gösterilmiştir.

Yazlık evlerde ikamet eden yazlıkçılar giyim-kuşam tarzında dinlenme, eğlenme, tatil anlayışı üzerinden bir giyim-kuşam tarzı seçtikleri belirgin olarak tespit edilmiştir. Hatta giyilen elbiselerin gündelik temizliği dikkate alınmadığı görülmüştür. Bahçe ve bağ işleri yapılırken sürekli aynı elbise, aynı giyim-kuşam kullanılmaktadır. Yırtık, sökük, sarkmış, esnemiş gibi şehirde dikkate alınabilecek küçük aksaklıkları hiç dikkate alınmadan giyim kuşamda kullanıldığı görülmüştür.

Yazlık evde ikamet eden bütün katılımcılar kışlık ev ile yazlık ev arasında önemli farklılıkların olduğunu belirtmiş olup özellikle karı-koca ve komşuluk ilişkilerinden kışlık ev ya da birinci konuttaki yaşam biçimlerinin yazlık evde kısmen değişikliğe uğradığı, farklılaştığı, bazı işlerin yoğunluğunun arttığı, bazılarında ise azalmalar olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle ilişkilerde bir rahatlama, keyfiyet, sosyal kontrolün az, baskının gevşediği, sosyal dolaşmanın arttığı, güvenlik, çekinme, zarar göme gibi ilişkilerde karşılanacağı bakış açıları ve değerlerin daha az gündeme geldiği belirtilmiştir.

Yazlık evlerde yatış- kalkış saatleri konusunda sağlık sorununu gibi özel sebepleri olanlarda bir değişiklik görülmediği gibi ekseriyetle çoğunluk katılımcılarda bir tatil, dinlenme anlayışı çerçevesinde yatış- kalkış zamanının düzenliliğinden uzak bir anlayışla kullandıkları bilinmektedir.

Yazlık evlerde serbest zamanlarını değerlendiren etkinlik olarak bağ-bahçe işleri, yazlık evlerin ortaya çıkardığı gündelik etkinlikler, yürüyüş, gezme, oyun oynama, varsa evde beslenen hayvanların bakımı şeklinde gerçekleşmektedir.

Yazlık evler açısından belki de aile ilişkileri (karı-koca yardımlaşması) bağlamında değerlendirildiğinde değişimin en çok pozitif, özellikle de erkeğin kadına yardımı açısından pozitifliğin, yardımlaşmanın, dayanışmanın arttığı mekânlar olmuştur. Yukarıda belirttiğimiz karı-koca ve çocuk arasında diyalogların artması ilişkilerin, sohbetin, birlikte vakit geçirmenin, paylaş-

manın tezahür ettiği gündelik pratiklerin ev işlerinde yardıma dönük faaliyetleri de artırdığı önemsendiği gözükmektedir. Adayta karı-koca ve çocuk ilişkilerinin yeniden üretildiği, sosyalleştiği bir etkileşim halini aldığı kaçınılmaz gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça

- ARIKAN, Seray (2018). *1930-1980 Yılları Arasında İstanbul'da Yazlık Evler- Kadıköy Örneğinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi.
- BURÇ, Ezgi P. (2018). “Evlilik ve Aile Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-Kültürel Bir Bakış”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 5, S. 13, s. 135-141.
- CENGİZÖĞLU, Pelin F., ÖZYILMAZ, H. (2016). “İkincil Konutların Birincil Konutlara Uyarlanması: Mersin Örneği”, *Planlama (TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını)*, S. 26(3), s. 219-233.
- GHULYAN, H. (2017). “Lefebvre'nin Mekân Kuramının Yapısal ve Kavramsal Çerçevesine Dair Bir Okuma”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, S. 26(3), s. 1-29.
- KAHRAMAN, Demir, M. (2014). “İnsan İhtiyaçları ve Mekansal Elverişlilik Kavramları Perspektifinde Yaşanılabilirlik Olgusu ve Mekansal Kalite”, *Planlama (TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını)*, S. 24(2), s. 74-84.
- KESKİN, Battal E. (2014). *Kentleşme Sürecinde Ailenin Değişimi: Bursa'da Bir Alan Araştırması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- MACİT, Y. (2020). “Türkiye’de Aile ve Kültürel Yapıda Meydana Gelmesi Düşünülen Değişimlerin Yaşlanma, Yoksulluk ve Evlilik Kurumu Açısından Değerlendirilmesi”, *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, S. 1(3), s. 149-157.
- ÖZDEMİR, Anıl, Ü. (2011). “Kültür Bağlamında Kent ve Mekânsal Örgütlenme”, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 2, s. 62-76.
- SOLAK, Güleç, S. (2017). “Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış”, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S. 1, s. 13-37.
- SÜMERSOY, Berk (2016). *Günümüzde Yazlık Olarak Yeniden İşlevlendirilen Geleneksel Bodrum Konutları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi.
- TAYLAN, Hüseyin H. (2009). “Türkiye’de Köy Ailesinde Aile İçi İlişkiler”, *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 22, s. 117-138.
- ZOĞAL, V., EMEKLİ, G. (2020). “Türkiye’de COVID-19 Salgını Sürecinde İkinci Konutların Değişen Anlamları”, *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, S. 42, s. 168-181.